

seria de autor

ALEXANDRU
LASCAROV-MOLDOVANU

6

Despre smerenie

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreașfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2015

Cuprins

<i>Prefață</i>	9
I. Intrarea	19
II. Cetatea	27
III. Cetatea (urmare)	35
IV. Ce este smerenia	44
V. Smerenia în Vechiul Testament	52
VI. Smerenia în Noul Testament	59
VII. Smerenia în Noul Testament (urmare)	69
VIII. Smerenia în Noul Testament (urmare)	79
IX. Smerenia și Trufia	88
X. Smerenia și celelalte virtuți	96
XI. Smerenia și celelalte virtuți (urmare)	103
XII. Smerenia și celelalte virtuți (urmare)	111
XIII. Smerenia și pocăința	119
XIV. Smerenia și pocăința (urmare)	124
XV. Smerenia – vorbirea și tăcerea	133
XVI. Smerenia și bogăția, sărăcia și munca	142

XVII. Smerenia și slava lumii și slava lui Dumnezeu	151
XVIII. Smerenia și slava lumii și slava lui Dumnezeu (urmare)	159
XIX. Smerenia și suferința	166
XX. Smerenia și suferința (urmare)	174
XXI. Smerenia și Biserica	184
XXII. Smerenia și Biserica (urmare)	192
XXIII. Smerenia și ispitele	201
XXIV. Smerenia – Sfinții și sfințenia	209
XXV. Smerenia – Sfinții și sfințenia (urmare)	217
XXVI. Smerenia – rațiunea, liberatatea, filosofia, știința și arta	226
XXVII. Smerenia și viața de toate zilele	234
XXVIII. Smerenia falsă – smerenia ridicolă	242
XXIX. Smeritul – schiță de portret	250
XXX. Smeritul – schiță de portret (urmare)	258
XXXI. Cum câștigăm, mărim și păstrăm smerenia	267
XXXII. Răsplata smereniei	276
XXXIII. Cugetări și sfaturi cu privire la smerenie	284

XXXIV. Smerenia lui Iov	293
XXXV. Smerenia lui David	301
XXXVI. Smerenia Sfântului Pavel	311
XXXVII. Smerenia Sfântului Pavel (urmare)	319
XXXVIII. Smerenia Maicii Domnului.....	327
Către Fortunat	336

Prefață

Smerenia – temelia creștinismului

Alexandru Lascarov-Moldovanu (5 aprilie 1885, Tecuci–17 aprilie 1971, București) a lăsat o operă bogată – proză, teatru, literatură pentru copii, memorialistică. Absolvent al Facultății de Drept din București (promoția 1906), Al. Lascarov-Moldovanu a avut prilejul să cunoască mediul românesc în Moldova, Dobrogea și Muntenia, acolo unde a profesat ca avocat, juristconsult, subprefect, profesor, mentor și autor de manuale școlare; inspector general, în cadrul Fundației Culturale „Principele Carol” / „Regele Mihai I”; senator al Partidului Renașterii Naționale (1931-1932) sau prin emisiunile radiofonice din cadrul Societății de Radio București (1930-1944).

În toate scrierile sale, editate sau inedite, se oglindesc realități ale poporului român, pentru că a cunoscut suferința pe câmpul de luptă, dar și ororile ante- și postbelice, în toată complexitatea lor. Dacă până în 1946 numele său se regăsește în toată presa de pe întregul României Mari, inclusiv, la Radio, prin emisiuni extrem de interesante, după 1947, numele și scrierile sale sunt trecute la index. Cu toate acestea, Al. Lascarov-Moldovanu își va găsi împăcarea sufletului, prin acțiuni misionare, dedicându-se studiului cu tematică biblică, redactând scrieri originale sau traducând studii valoroase din literatura creștină.

Arhiva Bibliotecii Sfântului Sinod deține un fond arhivistic foarte bogat: „Al. Lascarov-Moldovanu”, scrieri în manuscris de o certă valoare documentară, cunoscute, deocamdată, doar prin intermediul monografiei *Alexandru Lascarov-Moldovanu. Încorsetările unei vieți* (Editura „Doxologia”, Iași, 2013).

Volumul de față, needitat până acum, *Despre smerenie*, în forma lui dactilografiată, însumând 349 de pagini, dispus în 38 de capitole, însumează munca scriitorului din 22 noiembrie 1957 până în 14 februarie 1958. Cartea se dorește o replică la *Trufia*, un studiu amplu, pe care însă nu-l cunoaștem (cu mare regret afirmăm) încă (probabil s-a pierdut sau s-a rătăcit în vâltorile unui timp prea tulbure pentru România anilor 1940-1990).

Dacă volumul *Trufia* accentua, cu exemple plauzibile, acel „lanț de rele” care ne înconjoară, după cum afirmă, pe bună dreptate, Sfântul Ioan Hrisostom, *Smerenia* este oglinda frumuseții spirituale, care s-ar cuveni să ne înobileze, pe noi, aceste ființe trăitoare, vremelnice, pe-acest pământ.

Avem a reține că *Despre smerenie* este o lucrare originală realizată după o minuțioasă reflecție asupra scrierilor patristice, cu o tematică, se-nțelege, strict religioasă, învăluită într-o mantie literar-moralizatoare. La fel ca și în volumul *Undeva*, într-o sihăstrie, vocea magistrului, vocea auctorială – se dorește a fi călăuzire spre „îndumnezeirea minții” (Sfântul Grigorie Teologul) pentru orice învățăcel care, neîndoios, doar și pentru câteva ore, cât durează lectura acestei cărți, poate îmbrăca hlamida „fiului Fortunat”.

Invitația către „fiul” Fortunat înseamnă pregătirea de a „intra” pe o anumită „ușă” în „cetatea” Smereniei. Ea este „strâmtă” (precum „poarta” ...) și-i de „aur”. „Ușa aceasta este însuși Domnul Iisus Hristos.” În Evanghelia după Ioan

preaslăvită a sufletelor noastre?" (capitolul XXI). În adevăr, condeiul nu merită să „înșire” urâtenii, aceasta amintindu-ne de o parabolă a scriitorului: Așadar, stăpânirea de sine se dorește strunirea condeiului însuși: „Smerește-te, condei al meu, smerește-te!”. Doar astfel, vom putea parcurge, în liniște și întru înțelegere numeroasele „stații” ale Smereniei, luminați fiind, prin comparație, despre „Smerenia în Vechiul Testament”, acolo unde „Trufia și-a întins stăpânirea și asupra poporului ales” (capitolul V), precum și despre „Smerenia în Noul Testament”, amintind de „creștinii de dinainte de creștinism” (capitolele VI-VIII).

În viața noastră de toate zilele (capitolul XXVII), ne îndeamnă magistrul, să dorim simplitatea. Și atunci „florile” Smereniei, acel „șirag de cugetări, sfaturi și îndemnuri folosite sufletului”, vor înlătura fariseismul din noi (capitolul XXVIII), superficialitatea și falsitatea, și vom aspira spre „gânduri de ascultare, de liniște și de împăcare cu viața și cu semenii” (capitolul XXVI). Iar, după ce ne vom însuși învățătura desprinsă din „Smerenia lui David” (capitolul XXXV) și „Smerenia lui Iov”, posibil, vom dobândi marea „răsplată”, „pacea sufletească” (capitolul XXXII) mult dorită.

Ca un ben Sirah de secol al XX-lea, Alexandru Lascarov-Moldovanu acordă o atotcuprinzătoare atenție tuturor fațetelor care compun Smerenia – în lucidă dizarmonie cu fațetele Trufiei, întru deplină curățenie a sufletului. Dar aceasta nu se poate realiza decât prin deslegarea de păcat, „căreia-i urmează întristarea și plângerea”, la care concură o „clipă foarte grea în lanțul de fapte care alcătuiesc lucrarea pocăinței sufletului omenesc” – în trinitatea ei: „mărturisirea”, „îngenhuncherea” și „rostirea” păcatului /păcatelor care pot fi „multe, grele, rușinoase” (capitolul XIV). E drept, ele sunt „greu a le mărturisi”, dar nu și atunci când vom auzi vocea Sfântului

Efrem Sirul: „Rușinează-te că le-ai făcut”. Așadar, nu rămâne decât sfânta taină a spovedaniei, precum glăsuiește Sfântul Ambrozio: „Pecetea liberării din lanțul captivului”.

O altă triadă (capitolul XVI) o reprezintă cele „trei stări spirituale ale omului”: bogăția (bine-ar fi „cunună pentru cei înțelepți”), sărăcia (și ea, „trufașă” sau „smerită”) și „munca”.

Un surplus de atenție, s-ar cuveni, la lectura capitolelor: „Smerenia și Biserica” (XXI-XXII). Biserica – „trupul mistic al Domnului Hristos”, „Așezământ al noului Legământ”, fi-va „vie și veșnică în esența ei” (ms., p. 187). Deși au fost perioade când, în timpul „prigoanei, ea a trăit ca în catacombe”, unii crezând că ar putea-o desființa. n-avem voie a uita, palate s-au surpat, dar viața Bisericii noastre rămâne „una de luminoasă smerenie” (ms., p. 190). Pe pământ, ea rămâne o Biserică „luptătoare”, iar în ceruri – o Biserică „triumfătoare”! (capitolul XX) Prin credință și smerenie, „Să slăvim pe scumpa noastră Mamă duhovnicească, Biserica noastră ortodoxă!” (ms., p. 186)

E adevărat, „apele otrăvite” ale ispitei „roiesc”, „fără odihnă” (capitolele XXIII-XXIV), însă, „sfințenia” se dobândește numai prin smerenie. Și n-avem de ce a ne mira cum într-o casă modestă doi bătrâni (soț și soție) sunt „înconjurați de-o oștire întreagă” de împielitați, „foarte iscusiti în isprăvi rele”, iar într-o „cetate plină de deșertăciuni”, în vreo cârciumă sau vreun alt loc al pierzaniei „doar câte un drăcușor de două parale...” (capitolul XXV)

Și pentru a dori să cunoaștem – întru curățenie... – calea prin care fiecare dintre noi am putea dobândi virtuțile smereniei, scriitorul recurge la câteva simboluri creștine întru familiarizare: „castelele” Smereniei, „flori” ale Smereniei, „a semăna flori în Parcul Smereniei”, „stațiile Smereniei divine...” Și merită a-l însoți, în cumișenie, pentru a recunoaște

„Nici o vorbă putredă să nu iasă din gura voastră, ci numai cuvinte bune, pentru întărirea în credință” (Efes. 4.29). Paza gurii, a privirii și a gândului rămâne smerenia. „Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușa de îngădire împrejurul buzelor mele!” (Ps. 140, 3)

Naratorul, înțelept învățător, are dreptate spunând că în viața sa, omul se luptă adeseori cu suferința – cea fizică, și cea morală. În capitolele al XIX-lea și al XX-lea, „Smerenia – și suferința, se dorește să se elucideze acest subtil subiect. Dacă am asculta de sfatul înțeleptului Sirah, posibil, am înfrunța-o mai lesne. Dar ascultăm noi oare? „Tot ce ți se va întâmpla, primește cu plăcere și în necazurile tale fii îndelungrăbdător. Că în foc se lămurește aurul, iar oamenii cei plăcuți Domnului, în cuptorul Smereniei”. (Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah 2, 4-5)

Suntem noi conștienți că „omul își naște singur suferința” (Iov), asemenea vulturilor? Încifrat avertisment: „Ia seama, nu te duce la nedreptate, căci ea este adevărata cauză a suferinței” (Iov 36, 21) Și-n acest context, naratorul ne sfătuiește că bine ar fi să acceptăm suferința, pentru că în acest fel vom îndepărta păcatul și ne vom salva sufletul. Avem ca model și pilda Slăbănogului din Capernaum: înainte de a-l vindeca, Domnul îi iartă păcatele. Acesta este semnul că păcatul cheamă la el suferința. Așadar, în puterea noastră stă liniștea sufletului nostru. Suferința este doar „rodul amar al păcatului”. În necazuri e bine să fim răbdători, însușindu-ne slăbiciunile. „Cel ce va răbda până la urmă, acela se va mântui!” (Matei 10, 22; 24, 13; Marcu 13, 13)

Un binecuvântat model pilduitor ni-l oferă, printre multele, descrise de Al. Lascarov-Moldovanu: suferința lui Iov descrisă în capitolul al XXXIV-lea. Un smerit creștin „înainte de creștinism”.

În nimicnicia noastră, e drept, deseori nu ne acceptăm suferința, nesmerindu-ne sau, și mai rău, îmbrăcând hlamida unei false smerenii, conștientizând prea târziu (uneori defel) că „nu este nimic ascuns, care să nu se dea pe față” (Luca 8, 17). Astfel că pledoaria oferită de Al. Lascarov-Moldovanu, sub forma unui monolog adresat „fiului Fortunat”, ni se adresează de fapt nouă, tuturor, tineri sau vârstnici, cu evlavie și iubire creștină.

Și pentru a scăpa de acest balast al multor ale noastre îndărătnicii, lectura acestui volum fi-va o binecuvântare.

Livia Ciupercă

DESPRE SMERENIE

Intrarea

Iată, fiule Fortunat, am străbătut un drum lung, foarte lung, până să ajungem aici, la poarta aceasta, în fața căreia ne aflăm acum.

Am străbătut prin pustietatea cea fără de sfârșit a tuturor păcatelor lumii. Am stat de față la atâtea priveliști și spectacole, unul mai izbitor ca altul, dar am căpătat, pas cu pas, tot mai multă înțelegere a lucrurilor vieții și tot mai multă înțelepciune în purtarea pe care trebuie s-o avem în acest răstimp de existență, care se numește viața noastră a fiecăruia în parte și a tuturor laolaltă pe acest pământ.

Ai văzut, dimpreună cu mine, fiule Fortunat, roadele răutății, ale deșartelor ambiții, ale răpirilor de tot felul; am urcat pe muntele arid al tuturor fățarniciilor; am stat la malul apelor lăncede și rău mirositoare ale invidiilor, în neisprăvitele lor forme; am străbătut prin întunecatul codru al crimei, izvorâtă, mai osebit, din acea sete neconținut proaspătă după bani, după avuție, după o cât mai mare stăpânire asupra materiei lumii; am trecut și pe lângă iazul cel cu aburi înecăcioși al tuturor nerăbdărilor, al tuturor mâniilor, al tuturor vastelor și infinit - variatelor competiții ale oamenilor întru ajungerea la cât mai înalte situații; am privit la câmpia cea nesfârșită a miriadelor de oase albe împrăștiate de moarte peste ea, oase care, cândva, au stat împreunate în trupuri omenești – trupuri în mințile cărora au

umblat încă mai multe miriade de gânduri, cele mai multe de răutate, de întrecere asupra altora, de pornire întru a căpăta cât mai multe aprecieri bune și aducătoare de foloase; în inimile cărora au bătut vânturi, prefăcute în furtuni și în vijelii, de sentimente mai totdeauna rele, fiind, în fond, tot atâtea manifestări ale iubirii de sine, marea dușmană a mântuirii omenești; trupuri ale căror mâini au răpus adeseori vieți de semeni, ale căror picioare au călcat spre toate locurile de desfrânare, cu toate că aceste mâini și aceste picioare fuseseră făcute de Cel carele toate a făcut, pentru alte folosiri, toate bune... Am mai trecut, cum știi bine, fiule Fortunat, pe lângă morile de vânt ale filosofilor și ale înțelepților lumii acesteia, mori pentru măcinat nimicul care să hrănească pe marele *eu*, filosoful sau înțeleptul, care, în a lor mare părere bună despre persoana lor, erau: și ins, și faptă, și moară, și grăunțe de măcinat, și făină, totul; de la ei pornind și la ei întorcându-se întru a lor proprie proslăvire: nimicul proslăvindu-se cu nimicul. Și, dacă îți mai aduci aminte, pașii noștri au călcat și pe cenușa încă fierbinte a patimilor trupești; dar ce zic eu cenușă, ci voi zice noroiul și pulberea tuturor infectelor aspirații ale cărnii omenești spre împreunare cu ea însăși patima în forme și în spații nemăsurate, imense și variate, dinspre toate viind spre noi miazma ucigătoare și, mai ales, otrăvuri pentru distrugerea a toată frumuseța din lume, înfățișată în pocaluri zise de aur, când, în realitate, nu erau decât papură, date cu o gălbeneală falsă și rău mirositoare. În acest lung drum am întâlnit, fiule Fortunat, după cum bine știi, chipul cu ochi alunecați ai fățarniciei, pe acela cu priviri înduioșate, fals, al interesatelor prietenii; pe acela cu zâmbete, care păreau mai mult niște rânjete, ale prefăcutului protector; dar mai ales am întâlnit pe acela cu ochi verzi și metalici, al

nerecunoștinței, adeseori scăldată în mincinoase lacuri; pe acela, în sfârșit, al stupidului cinic, el, cel puțin care nu și-a mai ascuns intenția, ca ceilalți, ci ne-a privit cu răutate și cu dispreț, spunându-ne în față: „Sunteți niște nebuni și niște neisprăviți. Ați fost în cetatea Trufiei și vă îndreptați acum spre aceea a Smereniei. Prostii, toate! Fleacuri și speculații zadarnice. Viața e și ea o prostie, prostia prostiilor, mai mare, mai absurdă, mai fără sens și fără rost ca toate celelalte, care nu sunt și ele decât niște mărunțișuri netrebnice ale vremii, ale spațiului și ale hazardului”. Parcă de acesta mai ales, fiule Fortunat, s-au spăimântat sufletele noastre, care, în clipele acelea, aveau în ele curata pornire spre a ajunge cât mai degrabă la această poartă, în fața căreia, după atâtea tribulări, ajutați de bunul Dumnezeu, ne aflăm acum.

De aceea, fiule Fortunat, lăsând toate acestea în urmă și stând gata a intra pe poarta aceasta, să lăsăm curs slobod pornirii noastre de a îngenunchea și a ne ruga așa: „O, Doamne, noi am trecut pe lângă răutate, și am uitat de câte ori am fost și noi răi; am trecut pe lângă nerăbdare, pe lângă mânie, și am uitat de câte ori am fost și noi nerăbdători și mânioși; am trecut pe lângă fățarnicie, și am uitat de câte ori – vai! – am fost și noi nerecunoscători; am trecut pe lângă crimă, și am uitat de câte ori am ucis în sufletul nostru legea Ta, alungând de la noi iubirea și bunătatea; am trecut pe lângă stupidul cinic – și am uitat de câte ori am făcut și noi ca el; am trecut pe lângă morile de vânt ale filosofilor și ale falșilor înțelepți, și am uitat de câte ori ne-am îmbrăcat în hainele acestora – și mai mult: am făcut ca ei, filosofându-Te pe Tine și răstălmăcind divina Ta morală. O, de câte ori, Doamne, am fost ca toți aceștia și de câte ori am săvârșit faptele lor... Ni-i rușine a și mai cugeta. E drept: ne-am lepădat de ele, Doamne, prin spălarea cu apele Bisericii Tale, dar

II CETATEA

Uimire, fiule Fortunat! Văd pe chipul tău cum uimirea îți cascadează ochii mari și-ți lasă puțin întredeschisă gura, ca de pe urma unui oftat venit din adâncul sufletului. Da, văd și înțeleg. Atâtea ți-am vorbit de-a lungul drumului străbătut până aici despre această Mireasă mare, splendidă Mireasă a sufletului nostru, Smerenia; atât de mult ți-am lăudat-o, cu cuvinte aprinse și rare; atât de mare însemnătate i-am atribuit în lucrarea cea grea a Mântuirii, încât tu, fiule Fortunat, te așteptai să vezi cine știe ce castel măreț, în mijlocul unui imens parc, cu lacuri, cu lebede, cu nuferi, așa precum obișnuiește slaba minte omenească să-și închipuie locuința tuturor fericirilor pământene. Boschete, flori, alei albe, pajiști nesfârșite, poate chiar și fântâni țâșnitoare, bărci pe apă, artificii la vremea nopții – cum și alte nimicuri, cu care oamenii obișnuiesc a-și împodobi ceasurile bucuriilor lumești, sclipiri abia ivite și de îndată mâncate de întuneric, înșelătoare iluzii, cu care ei își umplu golul ceasurilor lor de „petrecere”, mai degrabă de „ucidere” a vremii... „O, ce degrabă au trecut toate...”, auzim pe cei care au pus temei de durată pe asemenea lucruri degrabă-pieritoare.

Încă de la ușa de intrare ți-am văzut uimirea, fiule Fortunat, dar am tăcut, tocmai ca să-o văd acum în totalitatea ei. Privești în jur și parcă nu mai înțelegi nimic. Căzut dintr-o lume de închipuire în lumea cea reală, ochii și duhul tău

lui, căci de-a lungul drumului nostru ne vom întâlni foarte des cu asemenea renunțări, care, dureroase în cele însele, devin luminoase și lesne de înfăptuit dacă lăsăm să lucreze în noi duhul Smereniei, adică tăierea voii tale și primirea voii lui Dumnezeu.

Alte flori:

A lua asupra ta greșeala altuia;

A da pas înainte semenului tău;

A te socoti vinovat, fără să fii;

A te lăsa învinuit pe nedrept;

A nu te crede mai deștept sau mai bun ca altul;

A tăcea, când prin vorbirea ta ai face un rău altuia;

A acoperi pe semenul tău când e învinuit chiar pe dreptate;

A suferi cu răbdare iubitoare pe cel pe care nu-l poți suferi;

A suporta ușor pe cineva care te sâcâie cu întrebări nenumărate;

A face mai departe bine celui nerecunoscător;

A nu da la iveală o taină a cuiva care i-ar aduce un rău;

A nu duce mai departe o părere rea despre cineva;

A suferi ocări și batjocoriri, fără să capeți un resentiment împotriva celui care ți le aduce;

A te privi drept nimic, chiar când cugetul îți spune că ai făcut un lucru de seamă;

A-ți vedea nimicnicia când privești cât de infinit este Dumnezeu;

A te purta cu mai micii tăi, ca și cum ar fi mai marii tăi;

A-ți da seama că păcatul tău este o spurcăciune față de frumusețea și îndurarea lui Dumnezeu.

Și toate acestea, săvârșite sub lumina cea de viață dătătoare a iubirii.

Dar, fiule Fortunat, ar fi să nu mai isprăvesc cu înșirarea florilor din „cetatea” aceasta minunată a Smereniei, flori cu care, de altfel, ne vom întâlni în toate capitolele acestei cărți, care este închinată tocmai acestui lucru, a înfățișa măcar o parte din marea frumusețe a Smereniei. Voi căuta să rezum, fiule Fortunat, într-o frază, sensul și frumusețea acestor flori. Iată, ele sunt strădaniile pe care sufletul omenesc le săvârșește în aspra, dar dulcea sforțare spre a se asemana cu Smerenia însăși, adică cu Domnul Hristos, dumnezeiescul Stăpân și unicul Grădinar al florilor Smereniei; spre a reproduce în noi chipul lui Hristos Domnul, în ipostaza smereniei. Drama împărătească a existenței omenești pe pământ: năzuința spre cer, sfâșietoarea tendință întru a recăpăta Edenul pierdut prin fapta noastră ticăloasă. A ne face pe noi înșine, prin smerenie, niște hristoși, încă de aici de pe pământ, bineînțeles, fiind ajutați de Smerenia însăși, adică de Domnul. Nu, oare, El este Cel ce ne-a spus, fiule Fortunat: „Prietenii mei”? Ci prieten ce să însemne decât asemănare, înrudire, urmare, mers spre identitate, a trăi o viață hristică, singura aducătoare de mântuire. Cea mai mare faptă a smereniei fi-va, așadar, fiule Fortunat, îndrăzneța voință a noastră în a ne asemana cu Domnul Hristos. Virtute pașnică – și totuși atât de îndrăzneată și de tare! Cu cât mai îndrăzneată, cu atât mai pașnică – și cu cât mai pașnică, cu atât mai îndrăzneată!

Te văd trist, fiule Fortunat. Tu parcă ești nedumerit și parcă cauți ceva. Și te înțeleg, pentru că și eu mă simt întristat și caut ceva. Tu, fiule Fortunat, cauți florile smereniei tale – și eu le caut pe ale mele; și, vai, nici tu, nici

III CETATEA (urmare)

Iată, fiule Fortunat, am ajuns aici, în fața unei căsuțe albe, o parte din ea fiind zidită în stâncă, iar în față având un umbrar de viță și o ogrăjoară ca pentru o locuință de copil. Peste tot e liniște și tăcere, iar din când în când o fecioară prea frumoasă se arată vederii trecătorilor, care, uimiți de frumusețea ei cuminte, întorc capul și-și zic: „Cine să fie această copilă?”. Și unii dintre ei își aduc aminte de sulurile sacre de la sinagoga satului, unde se vorbește despre faptul unic și măreț că Domnul, Mântuitorul lumii, Se va naște, prin mijlocirea Sfântului Duh, dintr-o preacurată fecioară din neamul lui David, împăratul, și din acela tot atât de strălucit al lui Aaron, arhiereul. „N-o fi aceasta?”, se întreabă cu uimire aceștia, și simt cum din adâncul ființei lor se ridică un răspuns de abur sufletesc: „Este ea!”. Simt atunci în suflet o mângâiere din acelea care nu sunt obișnuite în zilele omului pe pământ și o bucurie curată le încinge inima, care tresaltă la puterea gândului, venit și el nu se știe de unde. Parcă ar fi fost un glas de înger, parcă pogorât în ființa lor de duh – și repetau, ca pentru a se asigura: „Da, da, să știi că o asemenea fecioară va fi aceea care va avea, singură, hărăzirea de a naște pe Emanuel, ceea ce, tălmăcit, înseamnă «Cu noi este Dumnezeu»”. Și aveau dreptate, fiule

Fortunat. Nu greșeau. Casa aceea nu era alta decât casa din Nazaret a Mariei, fiica, la vârstă bătrână, a lui Ioachim și a Anei, amândoi ființe evlavioase, drepte și pe care Dumnezeu îi hărăzise a fi, peste fire, părinții Mamei lui Dumnezeu. Frumusețea ei, cumiștenia ei, tăcerea ei, mersul ei, zâmbetul ei, felul cum cădeau mantiile pe trupul înălțuț al ei, dar, mai osebit, smerenia ei, toate erau unice și desăvârșite. Se simțea că Dumnezeu a pogorât peste această ființă toate harurile Sale, pregătind-o pentru unica hărăzire pe care o ființă femeiască avea s-o aibă de-a lungul întregului timp.

Aici, fiule Fortunat, este prima „stație” din divinul Parc al Smereniei. Aici, într-o zi, s-a pogorât, la porunca, lui Dumnezeu, Arhanghelul Gavriil, purtând în mână o crenguță plină de crini înfloriți, și s-a înfățișat Fecioarei (care din clipa aceea avea să fie singura fecioară care urma să fie scrisă cu literă mare și articulat: *Fecioara*; situându-se, astfel, măreț și unic, în fruntea tuturor fecioarelor din lume, de dinainte de ea, din vremea ei și din toți anii ce mai aveau să se înșire pe firul vremii).

La apariția arhanghelului, Fecioara (care se chema Maria) nici nu s-a înspăimântat, nici n-a stat în nepăsare. Ci, în smerenia ei, s-a uimit: „Ce-mi este mie aceasta?”, iar când a auzit propunerea divină ce i se aducea de trimisul Cerului, ea s-a smerit până la cea mai desăvârșită smerenie și a ascultat toate în tăcere. Iar după ce arhanghelul a terminat grăirea sa, Fecioara a aplecat fruntea sa senină în jos și, supunându-se, a zis: „Iată roaba Domnului” – și tot în clipa aceea, Domnul Hristos S-a sălășluit prin Duhul Sfânt, în preacuratul ei trup. Smerenia Mariei s-a îmbinat cu Smerenia lui Dumnezeu: coborârea Lui din veșnicie în vreme, pentru a ne aduce mântuirea, necuprisul în cuprins,

infinitul în finit, Dumnezeu în om, toate, pentru ca noi să credem mai lesne în El și în menirea Lui.

Iată, fiule Fortunat, cum casa albă din umilul Nazaret (ceea ce, tălmăcit, înseamnă floare) s-a prefăcut, prin lucrarea Smereniei, într-un admirabil și unic Palat, de unde s-a început lucrarea mântuirii noastre.

Pe urmă, după câțiva ani, Fecioara s-a întors în Nazaret, după prigoana despre care vom vorbi curând, și vreme de treizeci de ani a crescut aici, în umila casă a teslarului din Nazaret, Sfântul Iosif, și Și-a petrecut viața Însuși Domnul, teslar El Însuși, până a ieșit la propovăduire.

Să ne aplecăm fruntea, să îngenunchiem și să lăcrimăm...

Iată acum o altă „stație” a Smereniei: Ieslea din Betleem. Ce să zicem? Cum să ne stăpânim simțirea de dulce înduioșare? Privește, fiule Fortunat! *Aici*, în această preasfântă Iesle a Betleemului, S-a arătat lumii Mântuitorul ei. Cuvintele sunt slabe și oloage pentru a descrie întreaga Smerenie care s-a consumat în acest loc. Un Dumnezeu Care Se arată într-un staul de dobitoace, într-o extremă sărăcie și smerenie. Minte se clatină, fiule Fortunat, iar inima dă să iasă din piept.

Despre smerenia acestei Iesle vom vorbi, fiule Fortunat, la capitolul cuvenit, când vom grăi despre Smerenia Noului Testament. Așa că, acum, să mergem mai departe spre un alt loc în care Smerenia va să-și împlinească întreaga ei înfățișare. Vezi, colo, un râu cu ape potolite și o luntre mică pe care stau trei ființe cuvântătoare și una necuvântătoare. Acela-i râul din pustie pe care a trebuit să treacă luntrea care purta pe Maria cu Pruncul și pe Sfântul Iosif, împuternicitul lui Dumnezeu pentru a-i apăra, iar

înflorită stare?”. Nu pricepeau, fiule Fortunat, smerenia Fiului lui Dumnezeu, judecând după sufletele lor încă crude pentru adevărata înțelegere. Dar Domnul, prefăcându-Se a nu vedea ce se petrece în sufletul și în mintea lor, trecea mai departe, biruind sub aparența înfrângerii și pășind cu hotărâre spre un loc unde se afla o cruce.

Ajungem acum, fiule Fortunat, la „stațiile” cele mari din parcul mântuirii noastre. Condeiuul meu prinde la sine un fel de spăimântare când se vede hărăzit a scrie despre aceste locuri sfinte... Smereste-te, condei al meu, smereste-te, căci numai așa vei putea sta în ascultare. Scrie, scrie, îndrăznește! – așa aud că-i spune Acela care, de-a lungul mării propovăduiri, a zis într-un loc: „Îndrăzniți, căci Eu am biruit lumea!”

Aici, fiule Fortunat, e o grădină de măslini numită, după cuvântul de atunci, Ghetsimani. O, Doamne, cât de mult Te-ai smerit Tu aici, în această grădină, și ce suferință!... Nu, nu, departe este de mine gândul, fiule Fortunat, de a încerca să descriu măcar un fir cât de mic din această imensă suferință, care închidea în sine o tot atât de imensă smerenie. Ne vine a crede că o smerenie mai mare ca aceasta nu se mai poate afla... Și totuși...

Iată, colo, Fiule Fortunat, este casa Anei, iar dincolo, aceea a lui Caiafa, ginerele său, marele preot. Acolo Domnul a căpătat sudalme, înfruntări, palme de la slugi, batjocoriri de la cei care-și făceau o fală din aceasta, dar mai presus de toate și pe toate lăsându-le în urmă, acolo, Mântuitorul a căpătat cruda lovire a celor trei lepădări ticăloase ale lui Petru, căpetenia ucenicilor Săi, care, numai

IV CE ESTE SMERENIA?

Greu este, fiule Fortunat, peste fire de greu este a vorbi despre smerenie unui om păcatos, așa precum este cel care îndrăznește a scrie rândurile acestea. Tăvălit o vreme prin tot felul de păcate, uitând de Dumnezeu de atâtea dăți, nesăvârșind binele pe cât ar fi trebuit și săvârșind răul pe care nu trebuia să-l săvârșescă, mințind adeseori și desfrânat de atâtea ori, chiar după ce a cunoscut pe Domnul Hristos și Sfânta Sa Biserică, neajutând pe semenul său pe cât s-ar fi convenit după puterile lui, este foarte greu unui asemenea păcatos să vorbească și să scrie despre smerenia creștină. Desigur, chiar în vremea de păgânătate a scriitorului, și cu atât mai mult după ce el a gustat din dulceața învățaturii creștine, săvârșind-o după puterea lui, el nu s-a răzvrătit niciodată împotriva Învățătorului și nici nu L-a tăgăduit, Domnul răsplătindu-i acest lucru printr-o tot mai mare apropiere de păcatosul convertit, dându-i lui mai de îndelungă vreme cuvânt și scris de propovăduire în ogorul Bisericii Sale. Așa întrucât, fiule Fortunat, și păcatosul, oricât de păcatos ar fi, este primit, dacă se pocăiește de păcatele sale, a sta la coada mesei sfinților, slujindu-le și mulțumindu-se cu fărărâmiturile căzute lui de la acest ospăț ceresc. Vreau să zic, fiule Fortunat, că și păcatosului pocăit îi este îngăduit a grăi despre smerenie și despre toate celelalte frumuseți aduse pe pământ acum aproape două mii de ani de Cel născut de

Fecioara în ieslea sfântă de la Betleem. „Vi s-a născut tuturor un Mântuitor” – aceasta a fost vestea cea mare, cea nouă, cea frumoasă, cea bună, pe care înșiși îngerii au poruncit a fi adusă la folositoarea cunoaștere a omului păcătos, care aștepta de milenii pe acest Izbăvitor. Așadar, și nouă, ție și mie, fiule Fortunat, căci prin Botezul ce-am primit, acest mare dar am căpătat: a fi creștini. Am întinat botezul de atâtea ori, dar, ajutându-ne Sfânta Taină a Pocăinței, noi ne-am ridicat iarăși din cădere și am mers mai departe după Domnul, recunoscându-L ca Învățător, Stăpân și Dumnezeu.

Așa că, privind cu silă spre omul vechi, care am fost, și cu nădejde spre îndurarea lui Dumnezeu, simțim, fiule Fortunat, că putem grai despre Smerenie, această mare virtute creștină, stând mereu sub protejura Celuia care este Însuși Smerenia divină și desăvârșită și ajutați fiind de Maica bună a sufletelor noastre, Sfânta Fecioară.

Dacă ne raportăm la „definițiile” pe care literatura profană (citește: păgână) le-a dat acestei virtuți a sufletului omenesc, vom rămâne, cum e și firesc, dezamăgiți cu desăvârșire de ele. Așa, de pildă, se zice că smerenia este „înjosire, micșorare, umilință, supunere, modestie”, iar în altă parte: „virtute care rezultă din sentimentul slăbiciunii noastre, care ni-l dă”. Este ca și cum am sta deasupra unui abis. Pe ce se bazează aceste definiții? Care sunt legăturile lor cu puterea lui Dumnezeu? Nimic nu aflăm. „Sentimentul slăbiciunii noastre” nu spune nimic, dacă nu se adaugă de îndată: „fașă de imensa, infinita putere a lui Dumnezeu”. Nu mai vorbim de primele definiții: „supunere, modestie, înjosire, micșorare”. Totul e atât de vag, de nebulos, de puțin, încât nu aduce nici o lămurire în problema care ne preocupă pe noi, aici. Așa încât, fiule Fortunat, ca să nu mai întârziem asupra unor